

Nederlandse Taalunie

‘Verandert de spelling alweer?’

Wat u moet weten over de spellingaanpassingen

In oktober 2005 is de nieuwe Woordenlijst Nederlandse Taal verschenen. Vanaf 1 augustus 2006 wordt die Woordenlijst de wettelijke spellingnorm voor onderwijs en overheid.

Maar wat verandert er nu eigenlijk? En wat is de gemakkelijkste manier om met die veranderingen om te gaan?

nl

Maria van der Hoeven,
minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en
voorzitter van het Comité van Ministers van de Nederlandse Taalunie

Waarom passen we de spelling aan?

“Het Nederlands leeft en verandert. Daarom heeft de overheid in 1994 besloten dat elke tien jaar een aangepaste Woordenlijst Nederlandse Taal verschijnt, om antwoord te kunnen geven op actuele spellingvragen.

Verouderde woorden verdwijnen, nieuwe woorden worden toegevoegd. Bestaande regels worden getoetst aan de praktijk.

Het uitgangspunt: zo min mogelijk veranderen, maar wel de noodzakelijke verbeteringen aanbrengen.”

Wat zijn de verbeteringen?

“Er zijn nu richtlijnen voor spellingkwesaties die tot nu toe onduidelijk waren of waarvoor geen richtlijnen bestonden. De uitleg van de regels is uitgebreider en begrijpelijker.

Fouten en onduidelijkheden zijn rechtgezet. De Woordenlijst en de uitleg zijn gratis online te raadplegen. Verschillen met andere naslagwerken zijn opgeheven.

Het maakt niet meer uit welk naslagwerk u raadpleegt: alle spellinggidsen, woordenboeken en andere taalboeken met het keurmerk *officiële spelling* volgen nu voor het eerst één uniforme spelling. Dat geeft veel meer duidelijkheid.”

Wat verandert er voor mij?

Moet ik nu nieuwe regels en woorden van buiten leren?

Nee. De bestaande hoofdregels blijven hetzelfde. Als u blijft spellen zoals u gewend was, dan zal dat nauwelijks opvallen. De nieuwe regels zijn een aanvulling voor wie vragen heeft over specifieke gevallen. In feite blijft dus gelden: u hoeft niet alle regels te kennen, en bij twijfel zoekt u de schrijfwijze op.

Opzoeken is alleen maar gemakkelijker geworden doordat er meer hulpmiddelen zijn die dezelfde spelling geven: de website www.woordenlijst.org, spellinggidsen voor verschillende doelgroepen, woordenboeken, software voor spellingcontrole en taaladviesboeken met het keurmerk officiële spelling.

Moeten scholen hun lesmateriaal aanpassen?

Nee. Veel veranderingen betreffen woorden die in schoolboeken vrijwel niet voorkomen, of woorden die in de praktijk al op de 'nieuwe' manier geschreven worden.

Wanneer docenten hun onderwijsmateriaal controleren op de belangrijkste wijzigingen uit deze folder, kunnen ze dat materiaal gewoon blijven gebruiken.

Hoeveel woorden veranderen er nu eigenlijk echt?

In de berichtgeving over de nieuwe spelling lijkt het soms alsof alles helemaal anders wordt. Maar in werkelijkheid zijn de effecten van de aanpassingen heel beperkt.

Gemiddeld verandert 0,04% van de woorden in een tekst. Dat is één wijziging op de 2500 woorden. De meeste woorden die veranderen, komen maar weinig voor. Veel 'nieuwe spellingen' zijn niet nieuw, maar sluiten aan bij wat in de praktijk al gangbaar is. Het nieuwe *online* komt in de praktijk al veel meer voor dan het oude *on line*, het nieuwe *tevoorschijn* veel meer dan het oude *te voorschijn*.

Dat het effect van de spellingaanpassingen in de praktijk erg meevalt, is goed te zien aan het aantal concrete wijzigingen in verschillende soorten teksten:

Soort tekst	Toelichting	Hoeveel woorden veranderen?
De krant	Twee weken dagblad uit juni 2005, 400.000 woorden	23 woorden
Een roman	Een recente, veelgelezen Nederlandse roman van 170.000 woorden	6 woorden
Cito- leerlingvolgsysteem	Spelling- en leestoets voor het basisonderwijs	Geen veranderingen

Kinderen op de basisschool hoeven dus niet anders te leren spellen, en ook in het voortgezet/secundair onderwijs zijn de effecten van de spellingaanpassing zeer beperkt.

Dit zijn de belangrijkste veranderingen:

De belangrijkste aanpassingen hebben te maken met drie kwesties die vaak tot spellingvragen leiden:

1. de tussen-n, de 'pannenkoekregel'
2. aan elkaar, los of met een streepje
3. hoofdletters of kleine letters

Hieronder ziet u een overzicht van de wijzigingen.

1. De tussen-n, de 'pannenkoekregel'

De hoofdregel blijft onveranderd: de meeste woorden krijgen een tussen-n

Wat is er nieuw?

De uitzondering paardebloem vervalt

De regel voor de tussen-n in samenstellingen heeft een uitzondering minder: *paardebloem* is nu *paardenbloem*. Woorden van het type 'dier + plant', zoals paard + bloem, vallen vanaf nu onder de hoofdregel en krijgen een tussen-n.

Voorbeelden

apennootje, eendenkroos, muizentarwe, rattenkruid, paardenbloem, paardenkastanje

Meer woorden volgen de hoofdregel

Ook een klein groepje losse woorden vormt niet langer een uitzondering op de hoofdregel. Ze krijgen nu een tussen-n.

bullenpees, dronkenman, hartenlust, paddenstoel, pierenbad

2. Aan elkaar, los of met een streepje

Geen streepjes als ze niet nodig zijn

Wat is er nieuw?

Letterwoorden

Schrijf letterwoorden (afkortingen die je als woord uitspreekt) zonder streepje aan het volgende woord vast.

Voorbeelden

latrelatie, vipruimte

Woorden met een voorvoegsel

Schrijf Latijnse en Griekse voorvoegsels (*loco-*, *co-*) aan het woord vast. Maar: streepje tussen botsende klinkers.

locoburgemeester, coauteur
co-existentie, re-integratie

Woorden met een tweedelige naam erin

Tweede-Kamerlid wordt *Tweede Kamerlid*. De spatie in een tweedelige naam (Tweede Kamer) blijft staan als die naam terechtkomt in een ander woord.

Middellandse Zeegebied,
Tweede Kamerlid

1-aprilgrap wordt *1 aprilgrap*: de spatie in combinaties als 1 april blijft staan.

1 aprilgrap, 11 juliviering

3. Hoofdletters en kleine letters

Meer duidelijkheid over twijfelgevallen. Bestaande regels zijn consequent toegepast, in veel gevallen is de spelling aangepast aan de praktijk.

Wat is er nieuw?

Tijdperken: kleine letter

Alle tijdperken krijgen een kleine letter: het was al *prehistorie*, *ijstijd*, *bronstijd* en *barok*. Het tijdperk *middeleeuwen* is niet langer een uitzondering.

Voorbeelden

middeleeuwen

Feestdagen: hoofdletter

Schrijf namen van feestdagen met hoofdletter.

Bevrijdingsdag, Moederdag

Namen van volkeren: meestal hoofdletter

Namen van volkeren krijgen een hoofdletter, ook als ze niet zijn afgeleid van een aardrijkskundige naam.

Apache, Arabier, Bosjesman, Eskimo, Jood, Maya

Géén hoofdletter bij een andere betekenis.

arabier (paard van Arabisch ras), jood (aanhanger van het joodse geloof)

Verzamelnamen voor volkeren: kleine letter.

bedoeïen, indiaan, zigeuner

Woorden gebaseerd op een persoonsnaam

Persoonsnamen zoals *Victoria* en *Kafka* houden hun hoofdletter, maar van die naam afgeleide woorden krijgen een kleine letter.

calvinistisch, kafkaiaans, luthers, victoriaans

Ook een kleine letter bij samengestelde woorden met de naam van een uitvinder, ontdekker of andere naamgever.

alzheimerpatiënt, daltononderwijs, montessorischool

Ingeburgerde afkortingen met kleine letters

Een aanpassing aan de praktijk: als een afkorting 'gewoner' wordt, vervallen de hoofdletters.

btw, cao, hiv

Is dat alles?

Met het bovenstaande overzicht hebt u de belangrijkste wijzigingen onder handbereik. Natuurlijk zijn er meer veranderingen; de nieuwe Woordenlijst spelt in totaal zo'n 900 woorden anders dan de editie van 1995. Al is dat soms even wennen, het gaat vaak om losse gevallen, of woorden die in de praktijk toch al op de 'nieuwe' manier worden geschreven.

Hulp bij spellingvragen

U vindt alle informatie over de officiële spelling op de volgende webadressen.

Snel antwoord op een spellingvraag?

<http://woordenlijst.org>

De Woordenlijst Nederlandse Taal online, inclusief de Leidraad met alle regels.

<http://taaladvies.net>

Tegelijkertijd zoeken in Woordenlijst, Leidraad én een databank met veelgestelde taalvragen. U kunt ook nieuwe vragen voorleggen aan professionele taaladviseurs. Binnen vijf werkdagen hebt u antwoord.

Meer weten over de achtergrond van de spellingaanpassingen?

<http://taalunieversum.org/spelling/>

Uitleg over de spellingactualisering, veelgestelde vragen en andere achtergrondinformatie. U kunt hier ook de tekst van deze folder in pdf downloaden.

<http://taalunieversum.org/spelling/keurmerk/>

Een overzicht van hulpmiddelen bij het toepassen van de officiële spelling: naslagwerken, spellingcheckers e.d.

Nederlandse Taalunie

adres

Lange Voorhout 19
Postbus 10595
2501 HN Den Haag
Nederland

telefoon

+ 31 70 346 95 48

fax

+ 31 70 365 98 18

e-mail

info@taalunie.org

internet

www.taalunieversum.org

In de Nederlandse Taalunie voeren de Nederlandse, Vlaamse en Surinaamse overheid gezamenlijk beleid op het gebied van Nederlandse taal, onderwijs en letteren.